

***Muutos on
mahdollisuus!***

Perhekeskus ja varhaiskasvatus yhdessä – voittamaton palvelukokonaisuus

Kuntamarkkinat 2021

Arja Hastrup, johtava asiantuntija & Päivi Lindberg, johtava asiantuntija

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Varhaiskasvatuksen perustehtävä

Edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista

- Edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä
- Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa

Yhteistyössä huoltajien kanssa

Perustehtävän toteuttaminen - konteksti

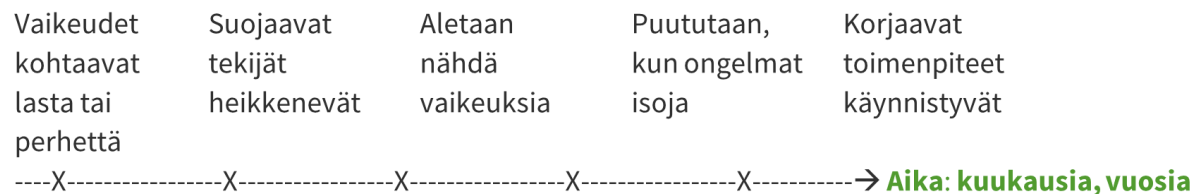

Miksi tukea kannattaa tarjota varhain

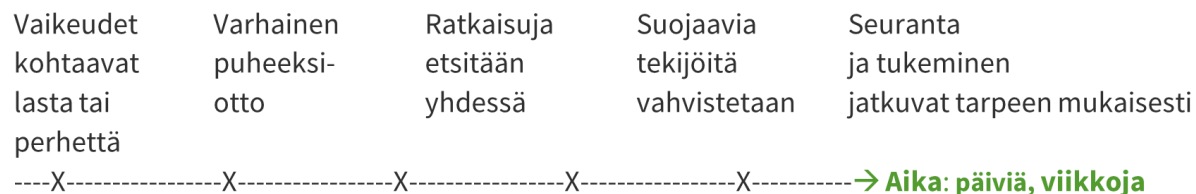
Lapset, nuoret ja perheet eivät saa tarvitsemaansa apua, jos

- Pulmiin havahdutaan liian myöhään (Kuvio 1)
- Ongelma hahmotetaan yksipuolisesti tai liian suppeana (tarpeen määrittäminen on vaikeaa)
- Apua tarjotaan liian vähän ja/tai liian vähän aikaa
- Toimijat eivät tunne toistensa työtä, eivätkä toimi yhteen toisiaan täydentäen
- Huom: vanhempien vakavat ongelmat voivat aiheuttaa vaikeita ja pitkäaikaisia ongelmia lapsille ja nuorille

Kuvio 1. Tilanteen kulku, kun lapsen ja perheen vaikeuksiin ei reagoida ajoissa (Niemelä ym. 2012)

Kuvio 2. Tilanteen optimaalinen kulku, kun vaikeuksiin reagoidaan ajoissa (Hastrup ym. 2013)

Tarvitaan

- Nopeampaa (Kuvio 2), kohdennetumpaa, intensiivisempää ja koordinoitumpaa työtä
- Monitoimijasta työtä, jossa huolehdittu palvelujen ja toimintojen yhteensovittamisesta ja osaamisesta sekä sovittu yhteisistä käytännöistä > perhekeskus, jossa varhainen tuki, hoito ja kuntoutus toimivat

* Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto voivat olla osa perhekeskusta tai sen verkostoyhteistyötä.

Tuen kokonaisuus ja esimerkkejä tuen eri tasoilta

Tuen taso	Esimerkkejä sisällöistä ja toimintaympäristöistä
Arjen tuki	Vertaistuki ja yhteisöllisyys, laaja kirjo sisältöjä perheiden tarpeiden ja kiinnostuksen mukaan Perhekeskuksen kohtaamispaikat, kerhot, harrastukset, ym. toiminnalliset yhteisöt ja järjestöt, sähköiset omatoimipalvelut
Yleinen tuki universaaleissa palveluissa	Yleinen vanhemmuuden, parisuhteen ja lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tuki, kasvun tuki Neuvola, varhaiskasvatus, perusopetus, kouluterveydenhuolto ml. perhekeskuksen sähköiset palvelut
Varhainen tuki (terveys-, sosiaali- ja sivistyspalveluissa, opiskeluhollossa)	Tuki kasvatuskysymyksiin, vuorovaikutuksen pulmiin, kohdennetut vertaisryhmät, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tehostettu tuki, (varhainen) auttaminen sovinnolliseen eroon. Neuvola, kotipalvelu, perhetyö, varhaiskasvatus, koulu, kouluterveydenhuolto, kasvatus- ja perheneuvonta
Varhainen hoito terveystalveluissa/ erityinen tuki sosiaalipalveluissa	Käyttäytymisen ja kasvatuksen pulmat, mielenterveys- ja muut terveysongelmat, vanhempien keskinäiset vaikeat ristiriidat Kasvatus- ja perheneuvonta, perhetyö Lasten ja perheiden lääkäripalvelut, lastenpsykiatrinen tiimi, lastenneurologi perhekeskuksessa Erityispalveluiden jalkautuva ja konsultoiva tuki ja hoito Perheoikeudelliset palvelut
Varhainen kuntoutus	Neuropsykiatrinen kuntoutus (nepsy), puheterapia, fysioterapia, toimintaterapia, ravitsemusterapia

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö uudistuu

- Uuden lainsäädännön mukaan hyvinvointialueet järjestävät jatkossa alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja vastaavat asukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi (laki hyvinvointialueista 611/2021 7§, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 10§).
- Kehitteillä olevilla sosiaali- ja terveyskeskuksilla ja perhekeskuksilla on samansuuntaiset periaatteet ja tavoitteet. Tarkoituksena on, että, perhekeskuksia kehitetään osana tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksia. (HE 241/2020vp sisältyvä vaikutusarviointi).
- Perhekeskusten kehittämistyö hyvinvointialueilla kytkeytyy tiiviisti kuntien ja jatkossa myös hyvinvointialueiden velvoitteeseen edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä §:t 6 ja 7).

Perhekeskuksen palvelukokonaisuus

- Perhekeskuksen palvelukokonaisuus sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut.
- Se tarjoaa rakenteen lapsiperheiden sosiaali- ja terveystalveluiden, kuntien sivistystalveluiden ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoiminnan sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan yhteensovittamiseksi.

Edistää ja seuraa lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia ml. lapsen kasvua

Mahdollistaa vertaistuen, vahvistaa yhteisöllisyyttä

Tarjoaa varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta

Lapsi ja perhe

Tukee vanhemmuudessa ja parisuhteessa

Auttaa sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen

Ottaa huomioon perheiden monimuotoisuuden ml. monikulttuurisuus

Ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa

Varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen yhteistyö- odotetut hyödyt lapselle ja perheelle

- Lapset ja vanhemmat saavat tarpeidensa mukaista apua aikaisempaa nopeammin, kohdennetummin ja koordinoitummin.
- Perheelle varhain tarjottava tuki, hoito ja kuntoutus vähentävät ongelmien vaikeutumista sekä lastensuojelun ja muiden korjaavien palvelujen tarvetta.
- Palvelukokemukset paranevat, kun yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen lapsiperheiden sosiaali- ja terveystalouden kesken toimii.
- Perhekeskustoimintamallin mukainen toiminta näkyy taloudellisina ja hyvinvoinnin hyötyinä, kun painopistettä siirretään varhaisempaan tukeen ja hoitoon (Klavus ym. 2019).

Yhteenvetona

- Hyvä yhteistyö perhekeskuksen lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa tukee varhaiskasvatuksen perustehtävän toteuttamista
- Perheiden ja huoltajien aito kuuleminen ja tarpeiden huomioiminen muodostavat hyvän monialaisen yhteistyön perustan.
- Yhteensovittaminen, yhdessä sovitut käytännöt ja lasten ja perheiden palvelujen johtaminen (verkostojohtaminen) kokonaisuutena ovat edellytyksiä onnistumiselle

Arja Hastrup

Johtava asiantuntija

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Puh. 029 524 7463

Sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi

Päivi Lindberg

Johtava asiantuntija

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Puh. 029 524 7648

Sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi

Yhteystiedot ja lisätietoa

Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P. (2021) Perhekeskusten kehittäminen hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan. Työpäperi 9/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://www.julkari.fi/handle/10024/141560>

Klavus J, Hastrup A, Jarvala T, Pusa A-K, Rissanen P. (2019). Monialainen perhekeskus tuottaa kustannusvaikuttavia palveluja:

Lapsiperhepalvelujen taloudellinen arviointi. Tutkimuksesta tiiviisti 18/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://www.julkari.fi/handle/10024/138215>

Klavus J, Hastrup A, Jarvala T, Pusa A-K, Rissanen P. (2021) Performance-based economic evaluation of child and family care interventions in two Finnish regional family centers. Journal of Health and Social Sciences 2021; 6,2:231-240.

Pelkonen M, Hastrup A, Normia-Ahlsten L, Halme N, Kekkonen M, Kiviruusu O, Liukko E, Lämsä R. (2020) Perhekeskukset Suomessa 2019 : Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen. Työpäperi 6/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/139242>

THL Lapset, nuoret ja perheet -sivut verkkosivut

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus>

***”Muutos on mahdollisuus -
olkaa mukana ja varmistakaa palvelujen yhteensovittuminen”***